

NOTES SOBRE EL MANTENIMENT DE LES MURALLES MEDIEVALS DURANT ELS SEGLES XVIII-XIX: L'EXEMPLE DE LA SELVA DEL CAMP

Josep M. Grau i Pujol

La muralla de la Selva del Camp, que encara es conserva en l'actualitat, data del segle XIV i en substituï una d'anterior que rodejava la primitiva església romànica, el castell i la resta d'edificis de la població, ha estat estudiada per mn. Joan Pié Faidella¹, Eufemià Fort Cogul² i Jordi Morelló Baget³. Mesura 1.090 metres de perímetre i és més gran que les d'Alcover, Constantí o Riudoms. Les ordres per edificar-la, com a la resta de Catalunya, foren donades pel rei el 1359 i 1363 per defensar-se en la guerra contra Castella. Els seus murs estaven obrats amb pedra de la Riera i tàpia, excepte les torres que eren fetes amb carreus tallats (les cantoneres). El manteniment del recinte serà constant al llarg dels segles; així per exemple, el 1404 s'han de refer les parets i, més endavant, el 1520, el monarca imposa el dret de cobrar quatre diners per lliura en les transaccions de compra-venda a la vila, a fi de destinar-los a la reedificació de la muralla. Sabem que el 1559 es decideix adobar la torre del Portal de "Baix"⁴.

En el segle XVII, les muralles, entre d'altres funcions, asseguraven protecció

1 *Annals inèdits de la vila de la Selva del Camp de Tarragona*, Tarragona, 1984 (reedició de l'original de 1899-1914), p. 25-40.

2 *Les muralles de la Selva*, Tarragona, 1934 i *La vida en una vila del Camp de Tarragona al segle XIV*, Barcelona, 1964.

3 "Les fortificacions de Tarragona i el Camp (segles XII-XIV): castells, viles closes i muralles", *Podall*, (Montblanc), 4, (2015), p. 470-514.

4 Joan Pié Faidella, *Annals...op. cit.* p. 320-325.

contra el bandolerisme i també ajudaven en el control sanitari, sobretot en època d'epidèmies⁵. La Guerra dels Segadors mostrà la feblesa dels murs de tàpia davant l'artilleria i moltes viles i ciutats foren assaltades fàcilment amb l'obertura simple de les parets de tàpia, tal com succeí a Constantí ⁶ o Montblanc. En el darrer cas la defensa es traslladaria a l'edifici més fort, l'església parroquial de Santa Maria, que

el 1649 resistí l'atac del general Juan de Garay, però no així el de Juan de Pallavicino de 1651, que instal·là unes mines a la seva façana principal⁷.

Torre al Raval Sant Rafael (Foto Maties Solé).

EL SEGLE XVIII **La Guerra de Successió (1705-1714)**

Davant la tècnica dels exèrcits moderns, els murs que encerclaven la vila ben poca resistència podien oferir, si bé mantenien la seva funció de protecció contra bandolers i de control del pagament dels delmes, talls, primícia i altres impositcions, atès que tothom havia de passar pels portals en el moment d'entrar o sortir de la vila. A mitjan setembre de 1705 els jurats determinaven obrir un o dos nous portals a la muralla, encara que no s'especifica en quins punts concrets del recinte. Una altra utilitat de les parets de la muralla

5 Pere Roca Garriga, "Les muralles, els valls i els portals de la vila de Sabadell (de 1600 a 1625)", *Arraona*, (Sabadell), 13, (1982), p. 53-65. Mn. Pié també fa referència a tancar les portes de la muralla per evitar les entrades dels bandolers a la Selva.

6 A Constantí en una excavació es pogueren recuperar les bales de ferro dels atacs i esquelets de les víctimes de l'assalt, Joan Menchon- Josep Anton Remolà, "La muralla de Constantí. Excavacions arqueològiques l'antic Hospital de les Monges", *Estudis de Constantí*, (Constantí), 11, (1995), p. 7-25.

7 Manel Güell, "Juan de Pallavicino i la destrucció de Montblanc el 1651", *Aplec de Treballs*, (Montblanc), 23, (2005), p. 57-70.

selvatana era la d'esbarjo. El 12 de gener de 1707 el rector Josep Mas, demanava al Consell selvatà que cedís el tram de muralla entre les cases de Vidal i d'Andreu Maimó, per tal de reservar-lo per al joc de pilota, la intenció del curador d'ànimes era doble; d'una banda, "entretenir lo jovent" i, d'una altra, aconseguir una via complementària d'ingressos per la Confraria del Santíssim Sacrament, "per trobar-se tan exausta". Els jurats hi accediren.

Ens adonem, doncs, que ultra la dèbil funció militar del tapiat selvatà, el qual junt amb el castell, esdevenien elements arrelats dins de la comunitat local, però també eren elements de control i, per tant, el nou règim aviat intervendria. El 6 de desembre de 1713 el comte Nassau ordenava l' immediat lliurament de les claus dels quatre portals de la Selva, la muralla passava a mans dels borbònics i aquests van voler anul·lar-la, per feble que fos i la millor manera per neutralitzar-la era l'enderroc.

La demolició de la muralla de la Selva del Camp fou ordenada per les tropes guanyadores, mitjançant un edicte del 3 de maig de 1714, decretat pel brigadier Luis de Saa Rangel, coronel del regiment de cavalleria de coracers espanyols de Flandes i governador militar de la vila:

"Por orden que tengo del Excellentísimo Señor Marqués de Valdecañas, capitán general de los ejércitos de su Magestad y comandante de este país, en su nombre ordeno y mando al bayle y jurados de esta villa, y a cualquier otra justicia de ella, en ausencia de los dichos, que dentro del término de veinte días, contando desde el de la fecha, tengan arruinadas y arrasadas todas las murallas y paredes que formaren el cerco de esta villa, exceptuando solamente, el de donde se formare de casas, como también les ordeno y mando hagan dismantelar y arruinar de las quatro puertas que se han quemado, las que no tubieren fabricadas casas de encima de ellas, y esto en el mismo término referido, y que manden hechar un bando sin la menor dilación para que todos los vezinos de esta villa y los de su jurisdicción, esten enterados de esta orden, como también de la que ninguna justicia ni otra cualquier persona que no tenga legítima y suprema autoridad para ello haga hazer la menor reparación de dichas murallas y paredes, a pena de ser ahorcado y si dentro de los dichos veinte días no se hubiere dado entero cumplimiento y execución a dicha orden, seran castigados con el rigor de la guerra, como también seran comprehendidos en dichas penas todos los vezinos sugetos a esta jurisdicción sino entregaren todas las armas de fuego que tubieren, y como se ordenó ayer a los habitantes de esta villa, y las llevarán a Tarragona. Dada en la Selva, a tres de mayo de mil setecientos y catorze".

Aquest edicte obeïa a un acte de repressió, a més en aquells dies els jurats de la vila havien estat detinguts pels militars borbònics i romanien empresonats a la ciutat de Tarragona per no satisfer l'import del quarteratge, el prohoms Josep Sagí, fou sindicat pel Consell per negociar amb el marquès de Valdecañas. Després que els selvatans satisfieren aquell pagament, els jurats foren excarcerats i se'ls eximí d'enderrocar la muralla. Efectivament, al final es va respectar la major part del mur i de les torres, de manera que han pogut perpetuar-se bastant intactes fins l'actualitat, possiblement perquè no complien potencialment la seva funció militar original o sim-

plement perquè el mur formava part d'habitatges contigus; ara bé, no es tingueren contemplacions amb els portals.

El vuit de maig de 1714 ja eren a terra les portalades; aquest fet dificultaria al senyor jurisdiccional i al municipi l'estrict control fiscal, sobretot el pagament d'imposicions en espècie (delme, primícia i vintè) o altres drets en metàl·lic (carretatge),

Portal de Mates reconstruït el 1765 (Foto Maties Solé).

que fins llavors s'havien exercit fàcilment a través de les entrades i sortides dels habitants. Poc després d'enfonsar els portals i de desmuntar les seves voltes, el Consell hagué de col·locar guàrdies en punts estratègics, de manera que el 26 de juliol del mateix any els jurats havien de demanar al marquès de Valdecañas que els donés llicència per refer les parets contigües a les pletes perquè les ovelles de la cabana selvatana es podien escapar per les obertures deixades després de l'enderroc o, pitjor encara, algun lladre hi entrés i les robés. El 30 de maig de 1715 l'administrador de les carnisseries demanava refer les parets de la muralla tocant a les pletes per proporcionar una major comoditat al bestiar i els jurats acordaren anar a Tarragona a parlar-ne amb les noves autoritats.

El 20 d'octubre de 1715

els arrendataris de la corredoria exposaven que, com que la vila no tenia portals i hi havia obertures a la muralla, tenien veritables problemes per cobrar el dret en escolar-se fàcilment els morosos. El 24 de setembre de 1716 eren els delmers els que reclamaven guàrdies a les obertures de la muralla de la Selva a fi de controlar les entrades de verema dels particulars⁸. A banda de la fiscalització dels tributs o

⁸ Per ampliar els efectes d'aquest conflicte bèl·lic a nivell local us remetem a la monografia de Josep M. Grau i Manel Güell, *La Guerra i la Postguerra de Successió a la Selva del Camp (1705-1717)*, la Selva del Camp, 2014.

la protecció dels ramats, la funció militar aleshores encara semblava necessària per fer front a les incursions dels guerrillers austriacistes, així el 27 de maig de 1714, els jurats selvatans escriuen una carta al Marqués de Valdecañas on li notifiquen l'arribada d'un home de Vilaplana que explicava que allà hi havia un grup de miquelets i voluntaris amb intenció d'atacar la Selva del Camp i "*Vuestra Excelencia ya sabe que nosotros no tenemos defensa alguna, ya por tener las puertas abiertas, como derruidas las murallas y estamos sin armas y sin defensa alguna*" (AMSC, FM, sig. 1.364),⁹.

La reconstrucció d'un nou portal (1765)

El 22 d'abril de 1765 en una visura que realitzen els mestres de cases Josep Bartomeu, de la Selva del Camp, per part del prevere Joan Roig i Joan Vilanova, de Reus, per part de l'Ajuntament selvatà, referent a la "*reedificación del arco que ha cahido de la puerta llamada del Portal Nou*", determinen "*que deve prontamente componerse*". En la inspecció es descriu que sobre l'arcada, el beneficiat Roig hi tenia una habitació, que en aquells moments es trobava "*peligrosa*", en haver caigut l'arc que la sostenia i conclouen que "*el arco que debe hacerse en el supuesto portal, puede ampliarse tres quartos por la parte de montaña, por conocerse era angosto el que havia antes, y elevarle (si parece) hasta el pavimento del primer piso de la habitación que dicho portal tiene*". Segons el document l'arc per fora es fabricaria de pedra picada i per dins per un arc anomenat "escarrà remonat", "*con material de obra cossida y hierro de Alcover y para la mayor firmeza de este arco, puede subirse pared sobre la rabassa, que hace la misma pared*", posant al paviment "una pedra grossa que s'anomena sòculs, per lliurar-se del carruatge" (AMSC, FM, sig. 2.715). Aquesta entrada coneguda com el portal de Mates, avui encara es manté i en la pedra central de l'arcada hi figura gravat l'any de la reforma. Moltes torres i parets de muralla s'ocuparien per particulars, a Montblanc com a vila reial, fou el mateix Ajuntament que en el segle XVIII cedí en emfiteusi aquestes construccions quadrangulars a particulars, per convertir-les en habitatges¹⁰.

EL SEGLE XIX

La Primera Guerra Carlina (1833-1840)

La proximitat de la Selva del Camp a les Muntanyes de Prades, per la banda de l'Albiol, féu que les diferents guerres civils del mil vuit-cents també l'afectessin militarment.

En una lletra del dotze de desembre de 1835, el consistori de la Selva manifesta al governador militar de Tarragona la ferma voluntat de defensar-se contra els carlins, però es lamenta de no disposar dels mitjans necessaris: "*no están las*

9 L'abril de 1714 els miquelets atacaren els portals d'Alcover i feriren a un guardià dels mateixos, Josep M. Grau-Manel Güell, "Notes sobre la resistència austriacista a les Muntanyes de Prades al final de la guerra de Successió (1714)", *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs*, (Alcover), 120, (2013), p. 41-53.

10 Josep M. Grau Pujol, "L'expansió urbanística de Montblanc a finals del segle XVIII: L'ocupació dels espais no edificats", *Propiedad y urbanismo: Revista Jurídica de la Cámara Oficial de la Propiedad Urbana de la comarca de Reus*, (Reus), 5, (1998), p. 26-51.

murallas en el estado de perfección necesaria para resistir un ataque formal, qual pudieran haber dado los rebeldes con el número con que por distintas vezes han estado a su inmediación...y aunque formada una compañía desde 1833, solo 50 de sus individuos fueron suficiente armados y desde el 1834...ni pueden prestar sus servicios, ni han recibido instrucción que podía ya haberseles dado". També s' exposen les possibilitats de defensa de la muralla de la vila: "en cuando las torres antiguas...están distribuidas de manera que repuestas...en su estado con poca gente, se podría resistir por mucha que fuese la facción que la atacáse y cuando sin los perjuicios de consideración que sufriría su vecindario". Finalment es demana la cessió de cent fusells per acabar d'armar una de les dues companyies que des de feia dos anys s'havia organitzat, i "distribuir los restantes entre los propietarios de más confianza y decisión subdivididos en escuadras, en el interin se organice del todo la guardia cívica y comisionar la persona que meresca su confianza para ponerse baxo su dirección, en pleno estado de utilidad y servicio las torres y murallas". (AMSC, FM, sig. 7.370). En un document del 26 de gener de 1836 de l'Ajuntament, s'esmenta que la decisió de fortificar la muralla fou acordada el catorze de juliol de 1835. En una missiva al comandant de Tarragona del disset de desembre de 1836 li notificaren "la decisión del vecindario para la defensa...a costa y sacrificio de algunos particulares se havian tapiado todas las salidas de la población y puesto las cuatro puertas y entradas principales corrientes, sin que por esto pudiera quedarse a cubierto de un ataque formal como no podría estarlo con no mucho coste, por tener esta villa la grande proporción de conservar los restos de la muralla antigua, que tiene doce torres, con las quales y los fuegos que vienen y se cruzan, solo cien hombres distribuidos en ellas podran resistir qualquier enemigo, aunque sea numeroso" (AMSC, FM, sig. 7.371).

L'actuació més ràpida fou la d'arranjar els portals d'accès, així el 1835 trobem una nota dels treballs de serralleria que s'han de pagar a Joan-Baptista Estrader, per adobar les quatre portes de la muralla i de la capella de Sant Pau, amb una despesa total de 14 lliures i 11 sous.

-Portal d'Amunt: Posar una gafa, fer un golfo, una balda i una lleva de peu [barra].

-Portal Nou: Adobar el pany, fer una clau i dues bagues pel forrallat nou.

-Portal de Sant Rafael: Adobar el pany, fer una balda i una lleva de peu.

-Portal d'Avall: Fer un pany per lo portell i una lleva de peu.

-Església de Sant Pau: Fer una clau i adobar el pany.

(AMSC, FM, sig. 7.357).

En un estat de comptes de les actuacions fetes pel municipi selvatà en les fortificacions entre els anys 1835-1837 (veure apèndix 1) s'observa que un 32,8% de les despeses es dirigeixen a refer els murs de la muralla enderrocats o en mal estat, tapiar les 57 portes, les 174 finestres i set balcons que havien obert al llarg dels segles els particulars. La reparació de les torres amb les garites ocupa un 14,9 % del pressupost, el document en xifra sols tretze, quan altres estudis en compten quinze¹¹. Com a prova de la debilitat de la construcció medieval cal destacar els sis tam-

11 Jaume Romero, "Les obres de fortificació de la vila de la Selva del Camp durant la Primera Guerra Carlina (1833-1840)", *Butlletí del Centre d'Estudis Selvatà*, (La Selva del Camp), 7, (2013), p. 57-77. S'ajunta un plànol de la muralla.

Espitlleres de rajola del segle XIX en diferents nivells, avui tapiades, en una torre de la muralla de la Selva del Camp (Foto Maties Solé).

qual cosa decidiren “*cerrar y fortificar la villa y constituirla en baluarte, donde estrellaren la facción y experimentara el valor de los leales...para lo que echó mano de quantos recursos estuvieron a su alcanze*”, continuen amb el comentari que el divuit d'agost de 1836 resistiren l'atac de 3.500 “*rebeldes con varios cavecillas reunidos*”, si bé necessitaven més mitjans per “*poder completar las obras y ponerse en pleno estado de defensa*” i mantenir les dues companyies de la Milícia Nacional, els quals no podien sortir de les exaustes arques municipals, ni de la imposició de noves contribucions, per la qual cosa li demanaven la cessió de mig delme (AMSC, FM, sig. 2.732). Efectivament si repassem els comptes dels ingressos (apèndix 1) constatem que la meitat s'havien aconseguit a través de recaptació directa (51%) i un 21,1% per les multes als que no havien complet el servei d'armes, sols un 15% provenia d'una

bors suplementaris que es fan de nou (a les Pletes, al Pou de la vila i als portals), els quals juntament amb el cost de les quatre portes principals, suposen prop d'una tercera part de la inversió (28,6%), sense oblidar l'església de Sant Andreu (campanar i capelles), on s'hi destina un 14,6 % dels diners. En una valoració econòmica de les obres de la fortalesa s'anota que es fan 101 espitlleres, es compren carreus de pedra pels quatre portals, 3.500 rajoles dobles, 70 càrregues de guix i fustes, aquestes pel fort del temple parroquial al servei dels fusellers (AMSC, FM, sig. 7.358). El disset de gener de 1837, els regidors selvatans envien a la reina una carta on manifesten que amb motiu de la guerra decidiren assumir “*toda clase de sacrificios que fuesen menester para sostener la justa causa y los indisputables derechos de vuestra Magestad*”, per la

Paret del castell de la Selva davant l'antic pati de la Carnisseria, actualment coneguda com a Plaça de Sant Andreu. Cal observar la part superior recrescuda al segle XIX i les espitlleres de rajola (Foto Maties Solé).

Un dels trams de muralla actualment més fàcilment restaurables. Raval Sant Pere (Foto Maties Solé).

derrama que els hi féu la Diputació de Tarragona, un 4,2 % del donatiu de l'Arquebisbe i un percentatge similar de l'import de l'arrendament de la corredoria. Disposem de diferents relacions de valoracions de les obres a la muralla, en les quals s'especifica els noms dels propietaris de les torres i cases properes (a vegades amb el nom i cognom, altres sols amb el renom, vegeu el segon apèndix).

El 14 de setembre de 1838 l'Ajuntament de la Selva s'adreça a la Diputació tarragonina i exposa *"la necesidad imprescindible que hay de reparación de la pared de la muralla de esa villa que respalda las carnicerías, por los peligros que amenaza y la esposición de quedar abierta la población por aquella parte"*. La posterior resposta de les autoritats provincials del sis d'octubre, és favorable a refer-la i emprar qualsevol fons de propis

disponible. La situació s'havia agreujat per les inclemències metereològiques: *"un fuerte aguacero...ha derruido la pared [de] muralla que respalda la carnicería de esta villa"* (AMSC, FM, sig. 7.363). Núria Saüc explica que els atacs dels absolutistes a les viles closes de les Terres de l'Ebre durant el Trienni Liberal (180-1823) eren a través de les armes de foc i de fulla, llançament de pedres i granades de mà¹².

En la Segona Guerra Carlina (1846-1849), també es documenta la reparació de la muralla selvatana, concretament el darrer any quan s'acorda construir de nou les portes dels portals i en la del de Més Amunt, forrant-la amb una planxa de ferro.

Tram de muralla de les antigues Pletes amb merlets reconstruïts al segle XIX (Foto Maties Solé).

¹² "El control del territori en temps de guerra (1a meitat del s. XIX: els sistemes defensius i les fortificacions al sud de l'Ebre i el Maestrat", *Recerca*, (Tortosa), 11, (2007), p. 113-136.

Arribada la pau, l'agost de 1850 l'Ajuntament selvatà autoritzà als habitants de la muralla a tornar a obrir portes i finestres amb "*la obligación de tapiarla a sus costas, cuando fuere requerido por la autoridad*" (AMSC, FM, sig. 7.374). El prolífic historiador Eufemià Fort i Cogul ens aporta la notícia que el Portal d'Amunt fou enderrocat durant el Bienni Progressista (1854-1856).

La Tercera Guerra Carlina (1872-1876)

En aquest conflicte els revoltats actuaren de diferents formes: sabotatges a les comunicacions (tren, correu i telègraf), segrestos, atacs a poblacions i l'enfrontament amb l'exèrcit. Moltes muralles novament s'utilitzaren com a protecció, es reforçaren (sobretot les entrades) i s'il·luminaren de nit amb fanals de petroli. El juliol de 1873 Isidre Pàmies, àlies Cercós, entrà a la Selva del Camp i destruí les seves defenses, a excepció del campanar i església de Sant Agustí. La inseguretat en els pobles fou motiu també de l'èxode dels membres de les classes benestants rurals a les ciutats més properes¹³. A Montblanc, una vila emmurallada com la Selva del Camp, el 1873 es reconstruïren els portals de Sant Francesc i Sant Antoni, enderrocats el 1863, també es referen els panys en mal estat i es tapiaren les finestres de la muralla¹⁴. A Sant Celoni els enginyers militars optaren per construir tambors en llocs clau de la muralla, folrar amb planxes de ferro les portes, tapar les obertures dels murs, obrir espitlleres, excavar el fossat i utilitzar l'església com a centre de defensa¹⁵. Accions similars les trobem a Alcover¹⁶.

Sortosament la Selva ha salvaguardat gran part del seu arxiu municipal i d'aquests conflictes es podria redactar una monografia local. També la seva muralla manté alguns trams en bon estat, si bé alguns particulars no han tingut cap respecte envers el patrimoni històric i en els darrers anys s'han realitzat autèntiques barbaritats, a diferència de les polítiques de protecció i restauració que han portat a terme els Ajuntaments de Montblanc, Constantí o Cambrils, per posar uns exemples propers.

13 Robert Vallverdú, "Aportació a la defensa de Tarragona i el seu cost durant la tercera carlinada", *Quaderns d'Història Tarraconense*, (Tarragona), 13, (1994), p. 267-275. Vegeu també del mateix autor, la monografia: *El tercer carlisme a les comarques meridionals de Catalunya (1872-1876)*, Barcelona, 1997, especialment les pàgines 215-225 i 231-235.

14 Robert Vallverdú, "La defensa de Montblanc durant la tercera carlinada. Aproximació sociològica als guerrillers carlins", *Aplec de Treballs*, (Montblanc), 13, (1995), p. 143-170.

15 Joan Portals Martí, "Fortificacions i altres aspectes inèdits de la tercera guerra carlina a Sant Celoni", *Monografies del Montseny*, (Viladrau), 26, (2011), p. 47-73. Agraïxo la tramesa d'aquest article a l'arxiver Xavier Pérez.

16 Jaume Camps, "La Tercera Guerra Carlina a Alcover. Una aproximació al conflicte i a la vida diària", *Butlletí d'Estudis Alcoverencs*, (Alcover), 116, (2009), p. 65-87.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1. Despeses i ingressos en les obres de fortificació de la muralla i església parroquial de la Selva del Camp (1835-1837)

Despeses

- Recomposició de les tretze torres antigues amb les corresponents garites i còssos de guàrdia (3.683 r.).
 - Tapiar 57 portes d'entrada particular a les parets de la muralla (1.846 r.).
 - Tapiar 174 finestres particulars als murs de la muralla (1.800 r.).
 - Tapiar set balcons particulars (326 r.).
 - 4 portes d'entrada a la muralla, dues amb els seus tambors i dues de nova construcció (4.380 r.).
 - Tapiar les "*bocascalles y recomposición de las paredes demolidas de la antigua fortificación*" (4.144 r.).
 - Construcció d'un nou tambor al Pou de la vila (1.300 r.).
 - Construcció d'un nou tambor en els corrals o pletes (800 r.).
 - Enderroc del tambor dels corrals per ser perjudicial a la fortificació (600 r.).
 - Per la fortificació de la "*casa fuerte*" (1.000 r.).
 - Per la construcció de tres còssos de guàrdia amb els seus taulats (1.200 r.).
 - Per els obres de construcció de la "*casa fuerte*" (3.600 r.).
- Total despeses: 24.679 rals.

Ingressos

- Derrama feta per l'Ajuntament, clergat i majors contribuents (997 r.).
- Donatiu de l'Arquebisbe de Tarragona (1.000 r.).
- Lliurament dels arrendataris del dret de la corredoria per ordre del Governador Civil (1.000 r.).
- Multes per faltes al servei d'armes i altres penes (5.000 r.).
- Contribució de 50 rals als veïns que no tenen cap servei militar (12.082).
- Derrama de 1837 aprovada per la Diputació Provincial (3.600 r.).

Total: 23.679 r.

Nota: En les partides no hem anotat els decimals (en maravedís).

Font: AMSC, F. M. sig. 7.358

Abreviatures: r: rals, AMSC: Arxiu Municipal de la Selva del Camp, FM: Fons Municipal, sig.: signatura topogràfica.

2. Principals intervencions a la muralla de la Selva durant la Primera Guerra Carlina per un valor de que supera els quatre duros (1837?)

Portals

- Portal Més Amunt i també: 50 duros.
- Portal de Sant Antoni: 44 d.
- Portal de Mates: 20 d.
- Portal de Més Avall i també: 15 d.
- Portal del carrer de la Font: 8 d.

- Portal de les Clavagueres: 7 d.
- Portal dels Ollers: 5 d.

Torres

- Torre de la Rana: 24 d.
- Torre de les Espletes: 20 d.
- Torre de Jaume Murt: 18 d.
- Torre de Baget: 16 d.
- Torre de Baró (i terrat): 15 d.
- Torre de l'Avaro: 11 d.
- Torre del Llec: 9 d.
- Torre de Cabrera: 8 d.
- Torre d'Andreu Fonoll: 8 d.
- Torre de la Flora: 7 d.
- Torre de Marcó: 7 d.
- Torre Foradada: 6 d.
- Torre d'Ignasi Rabassa: 6 d.
- Casa i torre de Martínez: 5 d.

Parets de Muralla i cases

- Tambó del Pou de la vila: 75 d.
- Paret de la Plassa Nova i Espletes: 37 d.
- Paret de la premsa: 12 d.
- Sis cases de Josep M. Baget (portalades i 12 finestres): 20 d.
- Casa Tàrrega (terrat i 2 portes): 20 d.
- Casa Cabrer (paret i terrat): 12 d.
- Casa Pallejà (2 portes, 7 finestres i terrat): 12 d.
- Casa Joan Roig (porta i paret): 11 d.
- Casa Francesca Batlle (tapar 2 balcons, 3 finestres i portalada) : 10 d.
- Casa Pau Magrinyà (2 balcons i 5 finestres): 7 d.
- Casa Llorenç Oller (porta, 4 finestres i paret): 7 d.
- Casa Ferreter (terrat i 3 finestres): 6 d.
- Casa Fluixet: 6 d.
- Casa Pujol (portalada i 4 finestres): 6 d.
- Casa Miquel Roda (porta i 5 finestres): 5 d.
- Casa Madró (2 portes i 6 finestres): 5 d.

Nota: Hem agrupat les intervencions per tipologia i després per quantia.
Font: AMSC, FM, sig. 7.361

Addenda

Un registre d'indultats carlins residents a Barcelona a final del segle XIX

Les fonts arxivístiques sobre les guerres carlines són abundants i els fons municipals ens faciliten gran quantitat d'informació, especialment pel que fa al control de persones quan es domicilien en una població o bé demanen autorització per traslladar-se de lloc, sigui de forma definitiva o temporal, aquest seguiment era més curós en època de guerra, quan s'havien de portar passaports per justificar els viatges interiors i exteriors^A.

Un exemple d'aquesta tipologia documental la trobem a l'Arxiu Històric de la ciutat de Barcelona)^B, on dins el seu fons municipal, en la sèrie de Consellers hi localitzem un registre de carlins indultats que estableixen el seu domicili a Barcelona entre 1873-1877, tot i que conté referències anteriors (1856-1857), el llibre de tamany foli, està malmés per la humitat i no té coberta, i la major part del volum és en blanc, hi consta el nom i cognoms i el carrer on viuen, la seva signatura topogràfica és: C-XVI-345.

En un inici hi consta el municipi de naixement, curiosament tots els cognoms del primer grup comencen per la lletra A, per la qual cosa creiem que el llistat és incomplet i que l'escrient no el finalitzà.

però en un segon llistat aquesta dada s'omet. Per a si pot ser d'interès pels investigadors, relacionem els noms dels carlins indultats dels quan hi figura la seva naturalesa:

-Antoni Abellà Serona, teixidor de Guissona (Segarra).

-Ignasi Agulló Gayó, tintorer de Sort (Pallars Sobirà), s'anota que fixa la seva residència a Caldes de Montbui (Vallès Oriental).

-Josep Almenar Navarro, comerciant de 41 anys, nascut a Dènia (País Valencià), procedia de León (Castella).

-Josep Altimira Maset, propietari, nat a Sant Joan d'Oló (Bages), procedia de Marsella.

-Ferran Andreu Camins, casat, comerciant de 49 anys, nascut a Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà). Segons el seu passaport procedia de Marsella (França).

Observació: Els carlins que es registren entre 1856-1857 suposem serien els amnistiats de la Segona Guerra Carlina (1846-1849) i els altres de la tercera (1872-1876). Sobre aquests dos conflictes us remetem als treballs del tarragoní Robert Vallverdú Martí^C.

A Robert Vallverdú Martí ens ofereix una visió general sobre aquesta temàtica a, "Fonts del carlisme", *L'Home i l'historiador. Miscel·lània en Homenatge a Josep M. Recasens i Comes: Estudis històrics*, Tarragona, 2007, p. 309-315.

B Sobre el contingut general dels fons de casa de l'Ardiaca vegeu: <http://w110.bcn.cat/portal/site/ArxiuHistoric>

C Entre d'altres estudis destaquem, *La Guerra dels Matiners a Catalunya 1846-1849: Una crisi econòmica i una revolta popular*, Barcelona, 2002 i *El tercer carlisme a les comarques meridionals.. op. cit.*